



Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 11.04.2024 nr 1-4/24/1911,
KLIM/24-0379/-1K
Meie 02.05.2024 nr 1.1-11/1778-3

Elektrituruseaduse muutmise ja sellega seondult alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud härra kliimaminister

Rahandusministeerium koostöölastab elektrituruseaduse muutmise ja sellega seondult alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi muutmise seaduse eelnõu osas, mis puudutab elektrituruseaduse muutmist. Siiski palume täiendada seletuskirja osa 7, kuivõrd eelnõu mõju riigieelarvele on kirjeldatud väga minimaalselt. Kuigi mõju kuludele ja tuludele on hinnatud väheks, tuleb ka need välja tuua ja näidata ka kulude kätteallikad (sh ei ole väljendatud, et eelnõuga Konkurentsiametile pandavate ülesannetega seotud kulud kaetakse Justiitsministeeriumi valitsemisala eelarvest).

Me ei koostöölasta eelnõu osas, mis puudutab alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmist.

Nõustume, et probleem elektrienergia osalise topelt maksustamisega on olemas ning vajab lahendamist, samas praegusel kujul tehtud ettepanek ei lahenda probleemi. See läheb vastuollu mitmete põhimõtetega ning pigem tekitab praktikas märksa tõsisemaid probleeme juurde. Maksustamise korraldus ja isikutel maksukohustuse tekkimise alused peavad olema üheselt arusaadavad. Ühel isikul tekkiv maksukohustus (või sellest vabastamine) ei saa sõltuda asjaoludest, mis on temale endale teadmata ja mille õigsust ta ise ei suuda kontrollida. Samuti peab maksustamine olema (lihtsasti) kontrollitav ilma tarbetu halduskoormuseta nii ettevõtjatele kui riigile. Ettepanek praegusel kujul loob pigem väga raskesti kontrollitava või pea kontrollimatu olukorra.

Probleemid:

1. Ettepanekus kasutatakse defineerimata mõistet „energiasalvestusüksus“, millest tekib õiguslik ebaselgus reguleeritavate isikute osas: keda selleks lugeda; kas üldse (ja milliste) tehniliste asjaoludega on see isik määratletav (näiteks salvestusmaht, ühendatus jaotusvõrguga, ...)?

Samuti jääb ebaselgeks, kuidas on salvestusüksusi käitavad ettevõtjad maksuhalduri jaoks tuvastatavad selleks, et maksude tasumise õigsuse üle tõhusat järelevalvet teha? Teadaolevalt puudub elektrienergia salvestamisega tegelevatel isikutel tegevusloa omamise või tegevusest teatamise kohustus.

Maksust vabastamise tingimused peavad olema üheselt selgelt määratletud ning samuti peab vabastamise õigsus olema maksuhalduri jaoks lihtsasti kontrollitav.

Seletuskirjas kirjutatakse järgmist: „Energiasalvestusüksustena on käsitatavad erinevad lahendused alates pumphüdroelektrijaamadest kuni hoonetesse paigaldatud akupankadeni, sh elektriautode akud.“ Eelnev viitab sellele, et eelnõuga soovitakse energiasalvestusüksust käsitada väga laialt. Jääb selgusetuks, kas näiteks füüsiline isik, kes omab elektriautot ja müüb auto akusse salvestatud elektrienergiat tagasi võrku, võib olla energiasalvestusüksuseks? Juhul kui ATKEASes kasutatakse uut mõistet, siis tuleb see defineerida või viidata definitsioonile mõnes teises seaduses.

ELTSis on planeeritud muudatus, millega soovitakse salvestustegevuse sidumist tingimusega, et see on ühendatud jaotusvõrguga. Nt eelnõu § 1 punkt 2 („salvestusperiood /-/ mille kestel elektrivõrgust võetud ja elektrivõrku tagasi antud elektrienergia loetakse salvestatud elektrienergiaks“) ja § 1 punkt 7 („Salvestusperioodi vältel elektrivõrgust salvestatud elektrienergiale samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses käesoleva seaduse §-des 59 ja 594 nimetatud toetuste rahastamise kulu ei rakendu juhul kui energiasalvestusüksusele on paragrahvi 67 lõike 11 kohaselt rajatud eraldi mõõtepunkt või olemasolev võrguühendus on kasutusel üksnes energiasalvestusüksuse poolt. Käesoleva lõike kohast salvestatud elektrienergia arvestust teostatakse mõõtepunkti põhisel.“).

Juhul, kui ka ATKEASE muudatus peaks hõlmama vaid jaotusvõrguga ühendatud salvestusüksust, siis loob see ettevõtjate vahel põhjendamatu ebavõrdse kohtlemise, sest kõik salvestusüksused pole ühendatud jaotusvõrguga.

2. Ettepanekuga loodava maksustamise regulatsiooni sisuline mõte jääb arusaamatuks: salvestusüksuse tarbitavat elektrienergiat (s.o salvestusüksuse enda omatarvet) ei maksustata aktsiisiga selles ulatuses, kui palju elektrienergiat edastati samal perioodil salvestusüksusest järgmisele aktsiisimaksjale. Ei eelnõust ega seletuskirjast selgu, miks peaks salvestusüksuse tarbitavat (omatarbe) elektrienergiat aktsiisist vabastama. Juhime tähelepanu, et see ei vasta ettepaneku eesmärgile, kuna seda elektrienergia kogust ei maksustata aktsiisiga mitmekordselt. Vastav omatarbe maksuvabastuse kohustus puudub ka energiamaksustamist reguleerivast direktiivis 2003/96/EÜ.

3. Ettepanek tooks kaasa elektriaktsiisi administreerimiseks kasutatava infosüsteemi muutmise vajaduse, milleks ei ole rahalisi vahendeid planeeritud ning puudub ka võimalus katta kulud muudest vahenditest.

4. Eelnõu kohaselt muutuks aktsiisi administreerimise üheks sisuliseks osapoolaks salvestusüksust käitav ettevõtja, kellel aga erinevalt aktsiisimaksjatest ja aktsiisist vabastatud lõpptarbijatest puudub igasugune kohustus nii vastu võetud, enda tarbitud kui edastatud elektrienergia koguse mõõtmiseks ja selle üle arvestuse pidamiseks. Selle tagajärjel ei pruugi salvestusüksust käitava ettevõtja tegevus olla läbipaistev ja kontrollitav. Maksude tasumise õigsuse kontrollitavus ei saa olla sõltuvuses ettevõtja tahtest elektrienergia kogust mõõta ja selle üle arvestust pidada.

Ettepanekul puudub mõjuanalüüs. Pole täpselt selge isikute ring, keda eelnõuga kavatsetakse hõlmata ning mis on täiendavad kulud, mis planeeritud muudatusega ettevõtjale kaasnevad? Oluline on silmas pidada, et aktsiis mõjutab müüdava elektrienergia hinda väga vähe. Küll aga peaks salvestusüksusele olema sätestatud teatavad kohustused (praegu need eelnõus

täielikult puuduvad), mis võimaldaks elektrienergia jälgitavat mõõtmist ja korrektset arvepidamist. Arvestades, et valdavalt on akuparkide toimimine täielikult automatiseeritud, siis võivad potentsiaalselt lisanduvad kohustused osutuda ettevõtjale rahaliselt oluliselt kulukamaks võrreldes aktsiisiga.

5. Ettepanekuga seatakse isikutel elektrienergialt tekkiv aktsiisimaksukohustus (või selle vähendamine) sõltuvusse asjaoludest, mis ei pruugi neile endile teada olla. Ettepaneku kohaselt ei teki ühel aktsiisimaksjal (nt võrguettevõtjal) aktsiisimaksukohustust sellelt elektrienergialt, mille (1) ta on edastanud salvestusüksust käitavale isikule, kui (2) salvestusüksuse käitaja on elektri edastanud järgnevale aktsiisimaksjale, (3) kes on ise sellelt tasunud aktsiisi. Esimesel aktsiisimaksjal ei ole praktikas võimalik ei teada ega kontrollida, kas üldse ja kui palju edastas salvestusüksuse käitaja elektrienergia järgnevale aktsiisimaksjale ning kas ja kui palju viimane sellelt aktsiisi tasus. Samuti ei ole salvestusüksuse käitajal praktikas võimalik ei teada ega kontrollida, kas üldse ja kui palju järgnev aktsiisimaksja saadud elektrienergialt aktsiisi tasus. Lisaks on ebaselge salvestusüksuse käitaja ja järgneva aktsiisimaksja vastutus (tahtlikult või ekslikult) valeandmete esitamise eest, millega on põhjustatud esimese aktsiisimaksja poolne aktsiisi valesti deklareerimine ja/või alusetu maksuvabastuse kasutamine. Seetõttu ei ole salvestusüksuse käitajale algselt elektrienergia edastanud aktsiisimaksjal võimalik teada, kas üldse ning millises ulatuses seda elektrienergia aktsiisiga ei maksustata. Maksukohustuse tekkimine või sellest vabastamine peab isikule olema endale selgelt ette nähtav, mitte olema sõltuvuses asjaoludest, mis on temale teadmata ja/või mille tõele vastavust ta ei suuda kontrollida. (Rääkimata sellest, et selline lahendus on tarbetult koormav ettevõtjatele endile – pidev omavaheline infovahetus.)

Salvestusüksusest edastatud elektrienergia aktsiisist vabastamist on väär siduda sellelt järgneva elektriaktsiisi maksja poolse aktsiisi tasumise faktiga ka põhjusel, et viimane võib elektrienergia edastada ka aktsiisist vabastatud lõpptarbijale.

6. Eelnõus seotakse elektrienergia aktsiisiga mitte maksustamine vaid ühe kalendrikuu kestel edastatud elektrienergia kogusega, mille tõttu praktikas ei täida ettepanek oma eesmärgi. Salvestusüksuse käitaja võib ühe kalendrikuu kestel salvestatud elektrienergia edastada ka järgnevatel kalendrikuudel, sellega jääks eelnõus sätestatud tingimus täitmata, mille tagajärjel ei saavuta eelnõu oma eesmärgi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Võrklaev
rahandusminister

Virge Aasa 58851493 Virge.Aasa@fin.ee
Lauri Lelumees 58851404 Lauri.Lelumees@fin.ee